

ali mati prekolne bahato belo poslopje poleg cerkve ali šole, kjer mož ali sin zapravlja težko prislužen denar, kvarta ali pijančuje ter gladi gospoda po napetem trebuhu. In ko se mož ali sin strezni po preokroani noči, kolne v duhu tisti sladki obraz, ki ga je vso noč trepljal po ramenih. Osovražnost je pristna, toda pozicija velmoža kot birta ali denarnika je v vasi tako močnata, da mu vse kadi, da ga na zunaj vse obožuje, da ga ljudje izvolijo za svojega najpriljubljenejšega narodnega zastopnika. In žal, v mnogih primerih je tudi učitelj v prisostvu te vaše veličine — dostikrat docela tudi gospodarsko odvisen — ničla. Kolikor ženske temu dejstvu odidejo, ker se jim do danes še ni treba toliko vtikati v tako zvano »izvenšolsko« delovanje, je zato učinek za moškega tovariša toliko poraznejši.

Gotovo je, da smo vsi delali iste napake. Seveda, pravilo je, da mora napraviti človek svojo šolo, ako hoče priti do spoznanja. Marsikateri je premlad zajadral v učiteljsko službo. Ampak mladost šoli in idealnim mladim šolskim stremljenjem mladega učitelja ali učiteljice ne škodi. Nasprotno, mladost je šolskemu razredu in ljubim otrokom v radost in srečo. Saj ni ničesar lepšega, kot mladenič ali mladenka, polna idealov, med nadobudnimi otroki, pa naj je to v mestu ali v podeželju! V podeželju poiskati stike s starši, ki so raztreseni naokrog po obronkih, pa jih pobirati o enem in drugem njih drage mladine, kako je to lepo in koristno za dom in šolo! Toda — človek brez izkustev pade na teren, na terenu pa je že tako, da je tam in tam birtovščina z vsemi svojimi telesnimi in duševnimi lovskimi, v katere pade mladi učitelj in tam obtiči, dokler ga ne obide po nekoliko letih spoznanje, da ni to prava pot do srca narodovega. Stvar je namreč takšna: Birt je predsednik, učitelj pa tajnik, režiser, slikar, kulis, pevovodja, recitator, igralec, pa še slične baže »izvenšolske« delavec za narodno prosveto in kulturo. Po spoznanju, da vse to vendar nima z narodno kulturo prav nikakega sorodstva, se starejši tovariš funkcij »izvenšolskega« dela rad čim prej znebi, in jedva se pojavi v podeželju mladi tovariš ali tovarišica, mu že obesimo na ramena brez

števil funkcij. Postaneš, do trenutka, ko boš tudi sam skušal zvaliti nepotrebno breme na tuja ramena, tajnik, režiser, pevovodja (morda si celo brez posluha), slikar kulis, organizator vinskih trgov in plesov itd. itd. Narod vsega tega ne potrebuje, vse to nima nikakega stika s pravo kulturo ali prosveto — je pa tole morda v pravo dobro gospoda velmoža. Učitelj to čuti in ve, toda družbeno je tole tako utrjeno, da ne moreš preko tradicije. A kot rečeno, morda je to v dobro gospoda birta, poleg katerega je učitelj dostikrat ničla.

Razumeti je zaradi tega treba mlade tovariše in tovarišice pripravnike. Pripravljali so se na duhovno poslanstvo najlepšega poklica, biti učitelj zlatih otrok, pa jih razmere (»življenjske«) vržejo v takšne »društvene« funkcije in se morajo reveži ukvarjati s predpustnimi burkami in nastopati na odrih kakor klovni. Potem napravijo v gostilniški sobi oder in pred natlačeno (»nabito«) dvorano (v katero gre prav malo ljudi) se producira učitelj in učiteljica in tisti navzoči (a teh ne maram primerjati z ljudstvom) se krohočejo. Napravil si, tovariš, štimungo, a vem, da ti je hudo pri srcu. Saj veš, to ni tvoje delo! In dobro pomnim, kako se je izrazila neka kmečka deklina, ko je doma pripovedovala o tisti predpustni burki: »Tako smo se smejali, da smo se po kolenih pokali. Najbolj pa ga je učitelj...« Pripravljali so se na duhovno poslanstvo lepega učiteljskega poklica, zato jih razumem, ako tožijo, da so preobremenjeni z izvenšolskim delom, ki jim ni radost, temveč breme, krvavo breme.

Čemu te besede? Razmere so marsikje ustvarile tak položaj, da stoji med šolo in domom vmesna stena. In življenje, ki ga mnogi ne morejo razumeti, ubija v mladi duši smisel za pravo delo. Pravo delo pa ni v delu za birta, temveč v delu za narod. In, veselimo se: Dasi smo še mnogokje v starih kolnikih, se že svita. Morda tovarišem pripravnikom ni v tem pogledu v kvar, da so bili brezposelni. Starejši so stopili v podeželje in pogled jim je jasnejši, da vidijo, kje je njih pravoetišče in s kom in s čim ne bodo zapravljali zlatega mladega časa!

JUU po en izvod (ali več) svojega dela. Kolikor bi si JUU pridobilo pravico za izposojanje takih del, ki bi jih imelo po več izvodov, bi moglo opravljati tudi to delo. V to svrhu naj bi se osnoval majhen odbor pri JUU, ali pri MM, ki bi imenovana dela zbral, objavljaj njih naslove v »Učiteljskem tovarišu«. Lahko bi navedel zelo kratko vsebino dela, za kar bi zadostovalo manj kot pol rubrike v stanovskem glasilu pod naslovom: Gledališka njiva.

V tej rubriki bi od časa do časa, recimo mesečno, tudi prinašal kratka poročila o mladinskih predstavah, ki bi se izvršile po šolah. Za večje proslave pa bi izdelal nekaj okvirnih načrtov — spored.

Na ta način bi šola prevzela vzgojo kmečkega gledališkega naraščaja, ki je danes prepustjena samemu sebi. Za to delo bi mu bili vsi hvaležni. Mnoge šole že danes vršijo vzgojno vzgojo, saj skoraj ni šole, kjer ne bi včasih priredili lepe akademije PRK — PJS, ali igrice.

† Tovariš Jože Terčak

Pred nami so še dnevi trde, morda najtrše borbe. Naše vrste pa se redčijo. In prav v tem je vsa tragika naše usode, da nam neizprosnost morilka smrt pobira najhrabrejše junake. Drug za drugim padajo pod njeno neusmiljeno koso ravno tisti, ki bi nam s svojimi dragocenimi izkušnjami najlaže in na najbolj izdaten način pomagali. Zapuščajo nas oni veterani učiteljskega stanu, ki so svojo mladost in svoje zdravje žrtvovali za interese nas vseh v tistih temnih časih, ko je moral slovenski učitelj voditi težko borbo na dveh frontah. Padajo tisti slovenski učitelji, ki so se borili na stanovskem in narodnostnem bojišču.

Ecden izmed teh je tudi tovariš Jože Terčak. V začetku decembra preteklega leta je omahnil v sedemdesetem letu življenja. Rojen na Rečici ob Savinji iz znane Čuječeve rodbine je maturiral v Mariboru. V začetku svoje službene dobe je služboval v Šmartnem ob Paki, v St. Janžu in v Laporjah. Toda njegova lepa ožja domovina ga je vabila z neodoljivo silo. Ves se je hotel posvetiti njej in njenim krasotam. Premeščen je bil v Radmirje, kjer je ostal do svoje upokojitve.

Tam je delal in snoval lepe načrte za bodočnost. Ovine, ki so v avstrijski dobi zavirale vsako delo, njega niso motile. Začrtal si je svojo življenjsko pot, ravno in brez ovinkov. Tako je tudi hodil po njej. Niso ga pla-

Imenovani odbor bi morda utegnil najti sredstva, da bi kako najboljšo mladinsko igro založil. Utegnil bi nam pripraviti tudi še novih zbirk prizorov za razne proslave.

S tem sem podal kratek obris, kako naj bi se pri nas združili šolski odri, ki bi imeli nekako centralo v Ljubljani.

Tovariši(ce), oglasite se s primernimi tozadevnimi nasveti!

Ivan Dodič, učitelj, Gorje pri Bledu.
Opomba uredništva: Priobčujemo gornji članek s pripombo, da je v prvih povojnih letih obstojal pri sekciji poseben prosvetni odsek, ki se je bavil z organizacijo šolskih odrov in z razpošiljanjem igrice. »Prosveta« je v svojem prvem in tudi drugem letniku prinašala poročila o šolskih prireditvah. Zakon o avtorskem pravu pa je povzročil mnogo težkoč, tudi učiteljevo izvenšolsko delo je zavzelo drugo smer, odsek se je spremenil in z njim tudi vsebina »Prosvete«. (Glej članek »Prosvete« v jubilejni številki letošnjega letnika »Učiteljskega tovariša«.)

Naši šolski odri

Dramatika je vrh knjižne umetnosti.
(F. S. Finžgar - Drama, 34.)

Slovenci smo igralski narod. Kolikor cerkva, toliko gledaliških odrov imamo, v nekaterih celo po dva in več. V sleherni gorski vasici imamo gledališke predstave, ki jih prirejajo odrasli, ali pa šolska mladina. Vsi radi nastopajo in se pokažejo svojim vrstnikom v veliko veselje — z večjim ali manjšim uspehom.

Smelo trdim, da je v Sloveniji najmanj 300 šolskih odrov in prav toliko igralskih družin, ki vsako leto priredijo najmanj eno mladinsko igro ali akademijo.

Pestra je naša mladinska literatura, mnogo imamo mladinskih iger, prizorov in prizorčkov, ki jih prireduje otroci, ali pa odrasli za otroke. S tem pričarajo našemu podeželju lepo število prijetnih uric.

V zadnjem času smo Slovenci prišli v mladinski dramatiki za korak naprej. V glavnem smo preživeli dobo pravilničnih mladinskih iger, ki jih bodo v bodočnosti nekoliko izpodrinile mladinske igre iz realnega življenja.

Brez dvoma pa bi bila škoda za slovensko slovstvo, posebno še za mladinsko, če ne bi imeli zbranih vseh mladinskih iger — dobrih in slabih, tiskanih in onih, ki so v rokopisih, enako tudi prizorov in sl., ki so nastali kjer koli tudi izven naših državnih meja...

Težka naloga nas še čaka, ledina je nezorana!

Misli

Prav na božični večer sem bil na potu; do vrha je nabit vlak. Koliko jih je, ki ne utegnejo prej domov! In kako enotna skupnost: vsi se tiščimo v suknjah, roke do komolcev v žepu kot kupi nesreče in grdo gledamo po vagonu, da je kaj. Nekje je — kakor pravijo — počila cev, toplota ne more nikamor, pa ravnanj kazalec ogrevala kolikor hočeš. Včasih kdo zacepeta z nogami, tam kdo nerazumljivo zabrudni, fantiček kihne.

Sprevednik vstopi. Skozi vrata prinese kup mraza, da zareže po nogah. Ivje po obrvih in brkih ter prižgana svetilka ga napravljajo kot božičnega moža. Fantiček spet kihne, nekdo se hripavo zneze: »Za prehlad smo plačali!« »Ja, prav res!« se razjezi mati in briše kihajočega sinčka. »Varčujeto, varčujeto,« se nekje prisiljeno oglasi.

Sprevednik mirno škrtja po vozniških listkih, dokler se nekdo surovo ne obregne vanj, ki ni kriv.

Ne da bi ga pogledal, nadaljuje sprevednik svoje delo. Ker gospod le ne preneha, mu sprevednik vljudno odgovori: »Gospod, jaz bom v takem ves sveti večer in jutri ves dan. Moramo malo potrpeti!«

Za stražnike na križiščih mestnih ulic nabirajo darove. Prav rad bi dal temu sprevedniku, ki bo na sveti večer pripeljal varno domov tisoče življenj, nekaj, česar bi bil zelo vesel...

Letos ni bilo drevesca, tudi darov ne. Pač, nove Batove copate za 39 dinarjev sem dobil kot podobno ponarejenega zadovoljstva in v zadovoljstvo neugnanega krehanja. Potisnil sem jih že naslednje jutro na premrle noge in se stisnil v kepo v kot k štedilniku. Čakal sem in se veselil pošte kot berač ce-

Nekaj zasebnih institucij si je nadelo nalogo, da je zbralo na lastno pobudo nekaj mladinskih iger, ki jih izposojajo raznim društvom proti primerni odškodnini.

V enem izmed njihovih seznamov sem zasledil 19 naslovov mladinskih iger, v drugem pa 20. Vprašajmo se, ali Slovenci res ne zmoremo več kot 39 mladinskih iger — natisnjenih in rokopisnih?

Nikakor ne! Nešteto rokopisov leži zapuščenih. Igrice so morda enkrat uprizorili, potem pa je bila pozabljena. Leži najbrž na avtorjevi polici, ali se pa celo praši v kaki društveni omari in čaka nekoga, ki jo bo rešil pozabljenju... Koliko lepih prizorov vidimo ob raznih proslavah, ki so plod domačega učiteljskega, ki pa v svoji skromnosti zamolči, da je stvar nova in njegova duševna last...

Lepo zbirko bi utegnili nabrati med našim učiteljskim, med pisatelji in dr. Tudi s tem bi se mogli pokazati pred narodom in pred kulturno javnostjo. Ko bi bili zbrani vsi tozadevni spisi na Slovenskem, bi mogli pogledati malo čez plot naše ožje domovine k bratom Hrvatom, Srbom in Bolgarom. Zanimci bi nam bili hvaležni. Tudi učiteljsvo bi bilo zadovoljno, če bi imelo kak seznam vseh mladinskih iger in prizorov, ki bi se utegnili dobiti.

Ustanovil naj bi se nekaj majhen muzej vseh mladinskih iger in prizorov, vsaka šola naj bi imela seznam vseh del.

V ta namen, mislim, da ne bi bila prevelika žrtev, če bi vsak avtor, ali založnik poslal

kina. Bo le kaj novega, ni zlomka! Skrivaj sem upal na povišanje prejemkov ali na napredovanje. In če tega ne bo, vsaj mnogo, mnogo branja. Božična številka!

Listal sem, listal, prelistal oba dnevnika. Prebridko sem vzdihnil, v zadregi zavrtel palec v copatah in se zamislil.

Velik kulturni davek je vsak mesec 25 dinarjev za dnevnik. Ko bi vsaj božična in velikonočna številka to nekako povrnila! Kje so naši vidnejši možje izven uredništva, da bi nam kaj ob teh dneh povedali? Kaj store uredništva, da bi nam dala res kaj posebnega? Pač, razpis nagrad za 300 ali 500 naročnikov — 30.000 naročnikov pa nima nič od tega...

V ponedeljski izdaji dnevnikov je menda najzanimivejše tisto, kjer pripoveduje ubogi reporter, kako je romal od zabave do zabave, da zabeleži v potu svojega obraza kroniko nedeljskih prireditev. Postavil so se vsi, kjer koli je bil. Povsod polno, povsod veselo: pri postarjih, pri obrtnikih, pri zeleznikarjih, pri mestnih uslužbencih, pri raznih društvih. Tudi blagajne so povsod »sijajno odrezale«.

Pri vseh kulturnih, nacionalnih, gospodarskih prireditvah, na vseh koncih najdeš kot delavca učitelja. Peha se sem in tja — kar je prav, ako ga veseli — tudi za razne blagajne. Nisem pa še bral, da bi učiteljsvo napravilo samostojen večer, razen pevskega nastopa. Menda je 30 okrajnih društev. V vsakem okraju po ena vsakoletna učiteljska družabna prireditve, ki bi bila združena s posebnim kulturnim sporedom — v 10 letih imamo lep fond za kakršno koli učiteljsko socialno institucijo v Ljubljani.

Tone Brč.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Na razstanku

26. decembra se je razstal OBUA. Ni več članov. Mesto pogrebščine in sedmine te besede:

Čudni časi so bili takrat. 8 let. Brez klobuka, hubertus, slabi čevlji, odkriti, obupani, idealni, pikri članki, prošnjice, intervencije, protesti, brošure, spomenice, strici, stranke, lov, nemir, preizkušnja moči povsod in pa beganje. Beganje od jeseni na pomlad, iz pomladi v jesen. Kadar se spominjamo tistih dni, vzdrgetamo, od nekod se pojavi nedolga občutek moči in junaštva, usta pa se našobijo za pljunek. Gora spominov. Pustih. Pa je le nekaj svetlo, spomin na našo sobo. Soba tobakovega dima, razdraženih misli, velikih besed, domače agencije, upanja, pomoči, akcij — sobo tovarišstva. To je tisto! Tovariš iz tistih dni, ki je bilo pusto in grenko doma, na cesti, pred tujimi vrati in povsod. Roka, par besed, servus, pa se mi je

zdelo, da le ni tako hudo, da nisem tako sam. Tovariš, ki je dal cigareto ali dinar, pa iskreno toplo besedo, čeprav je bil sam sotrpin. Mi vsi, ki smo tako živeli mladost v očitkih, nemiru, upih, obljubah in prevarah, smo že takrat, zgodaj pa dobro in temeljito spoznali besedo tovariš. In ko ti je starejši tovariš pokimal, izkušeno, morda pikro pa dobro svetloval in pomagal. Iz tiste zadimljene sobe so prvi temelji in vezi tovarištva, zaupanja in smisla za našo skupnost in delo. To je mnogo.

Dignum et iustum est! Da izrečemo priznanje in zahvalo sekciji za vse v tistih 8 letih. Za vso moralno in materialno podporo. Tovarišev tovarišem.

Bomo vračali? Bomo. Z delom in borbo, saj nismo vajeni stati prekrizanih rok.

OBUA-jevec.

Učiteljica začetnica o svojem delu

(Dalje.)

Se o naši tovariški povezanosti. Največ se nas sestane na zborovanjih. In že radi tega so zborovanja prijetna. Tam smo nekam bolj samozavestne, ker nas je več skupaj. Pogovorimo se o svojih težavah, skušamo druga druga kaj svetovati, si včasih skujemo prav drzne načrte o svojem delu, se potožimo, pregledamo, če ima katera kaj novega, pa zopet gremo vsaka na svoje. Na vsakem zborovanju se bolj poznamo in na vsakem je zato bolj prijetno. Sosednje šole pa smo bolj povezane. Ob prostih dnevih se sestanemo, debatiramo, malo pozabavamo in nič nas ne motijo različni pogledi na svet. Sami čutimo, da so ti večeri mnogokrat brezplodni, zapravljjanje časa, pa zakaj so, sem povedala že prej.

Mnogo premalo pa pridemo v stik s starejšimi tovariši. Srečamo se le na zborovanjih, nadzorniških nastopih in podobnih prilikah in ko tam iznašamo svoje misli, kar strimimo, oni v nas, mi pa v nje. Nekam z nejevoljo ali s timim zasmehom gledajo na naše misli in hotenja ali pa z zasmehom, češ, to je vse bolj na slabih nogah. Mi res ne moremo podpreti svojih misljenj z izkušnjami, ker jih še nimamo. V nas pa je še vseno preveč mladostne sile, da bi korakali po že tisočkrat izvršeni stezi, po kateri so hodili naši vzgojitelji in mi nismo bili z njimi zadovoljni. Pa otroci sedanega časa smo in v nas so potrebe novega časa, ki tako živo zadevajo tudi v današnje šole. V tovariših, ki jih ni osebna zagrenjenost strla ali zavedlo šablonsko delo, imamo dragocene pomočnike v našem iskanju in tavanju.

Kako pa gleda ljudstvo na nas. Občutek imam, da nam vidi prav v naše bistvo. Dobro opazujejo vsa naša dejanja in nehanja. Z neko prizanesljivostjo nas sodijo, saj dobro vedo, da ni vsa krivda v nas. Gotovo pa si želijo boljšo šolo in boljših učiteljev. Oni

vedo, kakšen faktor bi lahko šola bila za njih, starejši kmet v naši vasi mi je rekel: »Takšni učitelji lahko naučijo deco le pisati in čitati, ker drugega sami ne znajo.« Tako mišljenje sem še večkrat srečala. Oni ne vidijo v našem življenju resnosti in delovne intenzivnosti, da bi lahko sodili drugače nas in šolo. In ko vidijo, s kakšnim trudom in negotovostjo začnemo mi vsako delo, nas gledajo s pomilovanjem ali pa vidijo v tem našo neresnost. Zelo redki so tovariši, o katerih ljudje drugače mislijo in ti so si to moralni priboriti s trajno in resno delavnostjo.

Ljudje v bližnjih mestih pa nas sodijo zopet z drugim merilom. Obleka, družabnost, uglašeno kretanje, to so znaki, da še spadaš v njihovo družbo.

Ni ravno rožnata naša pozicija. Predvsem zato, ker nismo sposobni vršiti funkcije, ki jo imamo v družbi. Mnogo oznakov je za to. Ustavila se bom le pri tistih, ki bi se tudi v današnjih prilikah dali izpremeniti.

Učiteljske je odločilen faktor v naši vzgoji in nisem še slišala učitelja, ki bi trdil, da ga je učiteljske pripravilo za delo v šoli. Kaj pričakujemo od učiteljskega. Predvsem temeljite pedagoške izobrazbe. Dojeti bi morali bistvo psihologije in pedagogike, ne kot pasivni poslušalci, temveč kot mladi delavci in raziskovalci na znanstvenem polju. V službo bi prišli kot samostojni, solidno izobraženi ljudje in po pravilnem delu v učiteljsku bi z lastno iniciativo to nadaljevali v razredu. Razmišljali bi, kako bomo teorijo spravili v življenje, ne pa kot danes, da se moramo truditi, kje bi sploh našli kako teoretično knjigo ali članek, ki bi nam malo razjasnil vsakdanje doživljanje v šoli. Že v učiteljsku bi morali študirati sociologijo, da bi kot učitelji razumeli ustroj današnje družbe in se v te probleme poglobljali. Brez tega je delo v moderni, življenjski šoli nemogoče. Saj mno-

go učiteljev dinamike današnje družbe sploh ne opazi, kaj še, da bi jo skušali dojeti. Za to bi nam morali odpreti oči že v učiteljsku. Tudi praktično izobrazbo bi moralo nuditi učiteljske. Učitelj, ki hoče biti v vasi priznana osebnost, kar je za uspešno vzgojno delo nujno, mora znati tudi praktične stvari. Ni potrebno vse, t. j. toliko kot nič, tudi tu bi bila na mestu specializacija ali v gospodinjstvu, zdravstvu, šivanju, vrtnarstvu, sadjarstvu, poljedelstvu ali živinoreji. Vsako praktično udejstvovanje zelo poveča učiteljev ugled, in s tem se mu zelo olajša delo v šoli. Danes pa prihajajo na vas tovariši, ki ne ločijo pšenice od rži, maka od tulipanov, ne ločijo spolov pri živini itd. Ali pa pride tovarišica in se naivno čudi vsakdanjim opravilom kmečke gospodinjke ali kmečki hiši itd. To so samo primeri, ki odločilno vplivajo na življenje učitelja na vasi.

Povedala sem le nekaj misli za reformo učiteljske, ki bi se morala izvršiti v osnovah in čim prej. Vendar tudi to ni vse, važni so tudi učenci. Če vprašamo mlajše tovr., je malo takšnih, ki bi si izbrali naš poklic iz veselja. Danes je tistim, ki bi radi bili učitelji, šolanje onemogočeno. Učiteljske ne bi smelo biti zatočišče, kamor različni starši potisnejo svoje otroke, ko z njimi ne vedo več kod ne kam, ali pa ko različne mamice hočejo svojim milencem čim bolj olajšati pot do neke izobrazbe, ki je pač danes tudi za zakon dobrodošla.

Mi, ki smo že v službi, pa si moramo pomagati. Imamo svojo organizacijo, ki bi mo-

rala delati tudi v tem smislu. Skrbeti bi morala, da se zamašijo vsaj najnujnejše vrzeli, ki so krive, da ugled našega stanu ni ravno najboljši. Naloga stanovske organizacije tudi je, da gleda, da članstvo izvršuje poklic čim boljše, ker to bo moralno moč organizacije zelo ojačalo. Predvsem se ne sme pozabiti na mlado učiteljsko. Imamo list in revijo. Revija je začela dobro služiti svojemu namenu in mladi se je bomo oklenili z vsem srcem, če bo šla po tej poti naprej. Tovariš ima danes posebno nalogo, da razlaga naš materialni položaj. Naša želja je, da se naše gospodarsko vprašanje čim prej reši in da nam tudi tovariš začne pomagati pri izpolnjevanju naših samih.

Od organizacije pa tudi pričakujemo, da bo skrbela za praktične tečaje. V murskolenjav-soboškem srezu smo se že pogovarjali, da bi sekcija organizirala v počitnicah velik higienski tečaj za tovarišice iz vseh društev. Zdi se mi, da bi naša društva dobila mnogo zavednih članov, če bi začela delati v tem smislu. Želja po izobrazbi je v nas vseh velika in tu bi se moralo začeti delo naše organizirane skupnosti.

Seveda pa je prva dolžnost banovine in države, da z različnimi tečaji sedaj pri nas nadomesti zamujeno.

To je le nekaj misli o našem življenju, tovarišice bodo še s svojim opazovanjem lahko odkrile marsikaj, koristno za nas vse pa bo, če bodo vse razmišljale, kako bi se vsa ta boleča mesta dala ozdraviti.

Navadna zgodba

Poznojesenski nedeljski popoldan je. Učiteljica Mila je ravno končala s pospravljanjem sobe. Še enkrat se je ozrla okrog. Vse je bilo na svojem mestu, nikjer ni bilo pičice prahu. Soba je gledala vanjo s svojim prijazno hladnim pogledom.

»Kaj sedaj,« se je nenadno vprašala. Na polici so ležali zvezki in knjige iz njenih šolskih dni ter jo klicali k študiju. »Ah, da, čez mesec dni mora polagati drugi izpit!« In poleg zvezkov je čakala uradna pošta, ki jo je danes prejela. Tudi to mora rešiti in vpisati v knjige, saj je že drugo leto v. d. upraviteljica šole. Že drugo leto ima vsak dan dopoldne in popoldne pouk, sama je na dvorazrednici, daleč od rojstnega kraja, tik ob meji. Da, sama.

Ob tej misli se je oglašil tam nekje globoko v duši klic. Klic po človeku, kakršnem koli: možkem ali ženski, samo, da bi jo razumel, da bi lahko izpregovorila par besed, ki jih nosi že par tednov v duši in jih nima komu povedati. Da, zdi se ji, kakor, da so ji vzeli dar govora, ko so jo postavili sem, da hodi kakor mutec okoli. O, kako zavida deč, ki tako veselo čeblija v šoli med odmorom med seboj. Saj bi rada šla h kmetom in se z njimi pomenila, a kruta bolečina ji stisne srce, ko pomisli na prvi stik z njimi. Spomni se, kako se je veselila svoje prve službe, kako je komaj čakala, da pride na vas med slovenske kmete, one kmete, ki jih tare kriza, nevednost in bolečina. Hotela je priti k njim, postati eno z njimi in jim pomagati. A kako je bilo tu? Na njen prijazen pozdrav je odzdravil kmet s čudnim neznanim izrazom, ki ga še nikoli ni slišala. »Kaj vi ne znate našega jezika?« je slišala nato v čudni jugoslovanski mešanici in temu je še sledil srp pogled. Čudno jo je spreletelo. In v šoli niso bili nikoli omenili, da je tudi v Sloveniji

več vrst manjšin. Tedaj je trdno sklenila, da se nauči tudi tega jezika, ker hoče biti prava učiteljica. Toda šola ji je vzela skoro ves prosti čas in njen uk je le počasi napredoval.

Iz teh misli jo je zbudilo močno zvonenje bicikla. Pogledala je skozi okno in zagledala kolego in par kolegic, ki so prišli iz bližnjih šol. Niti mati se ni mogla razveseliti svojega sina tako, kot se je ona teh kolegov. Povabila jih je v svojo samotno sobico, posadila za mizo in se opravičevala, da nima nikakršnih priboljškov razen jabolk, orehov in kruha. Tudi oni so v sličnem položaju kot ona, tudi oni so prišli skoro istočasno v te kraje. In tako se je razvijal pogovor. Nekdo se spomni in reče: »Daj, Mila, vzemi citre, bomo nekaj zapeli!« Mila je ubrala strune. Komaj slišno se je zazibala pesem v samotni sobici. Pa za eno je prišla druga, nekoliko krepkejša in to se je stopnjevalo, dokler jim niso lica žarela od veselja, a srce pelo glasno in radostno, kajti vsak od teh mladih je bil v duhu tam daleč v svojem rojstnem kraju.

Sonce je tonilo kot velika rdeča krogla za prekmurskimi ravninami. Pod okni se je zbrala že cela vas in napeto poslušala ubrano petje. Čudno se jim je zdelo, da znajo »oni« tako lepo peti. Pozabili so na sovraštvo in začeli burno ploskati ob koncu vsake pesmi.

Tedaj so se vzdramili oni gori v sobici, spogledali so se in zdelo se jim je, da so prišli iz daljnega kraja. Nenadoma so se zavdili, da je tema in da so daleč od svojih službenih mest. Zopet jih je priklicala kruta sedanost k zavesti. Vstali so s težkim srcem, a pri srcu jim je bilo lepo, veselo in toplo. »Da, tovariši, hvala vam, bilo je lepo, še pridimo skupaj, ne damo se streti, mi moramo in hočemo premagati tudi samotno in oddaljenost,« so si dejali in odšli v temo, vsak proti svojemu novemu domu. Miči.

Splošne vesti

— Prosta mesta v srezu Dravograd so: v Dravogradu 1 za učitelja, v Remšniku 1 za učitelja, v Kapli 1 za učiteljico.

DVE KORISTNI PRIPRAVI ZA URADE IN ŠOLE

I. Priprava za določevanje dob. — Patent br. 15.239.

Priprava služi v prvi vrsti za določevanje službene dobe službujočih oseb od nastopa službe do določenega, najčesče današnjega dne.

Po uradih je mnogokrat treba določiti službeno dobo službujočih oseb. To se vrši s pomočjo računanja — odštevanja —, kar dela precejšnje težave in zahteva mnogo časa, a rezultati so večkrat netočni.

Ti nedostatki se s pripravo za določevanje dob popolnoma odpravijo in bi se s pomočjo iste to določevanje vršilo povsod po istem enotnem sistemu. S to pripravo se da na zelo enostaven način, brez računanja, v najkrajšem času določiti službena doba kake osebe popolnoma točno in to tudi za primere prekinitve ali vstetja službene dobe.

II. Priprava za sestavljanje urnika. — Patent br. 15.674.

Priprava služi za sestavljanje urnika in po sestavi izobesena kot skupni urnik za kakršno koli šolo s kolikor koli učiteljev, profesorjev ali razredov, oddekov.

Po šolah se poslužujejo za sestavljanje urnika priprav, razdeljenih po dnevih in razredih, ponekod tudi tako, da se učitelji ločijo po barvah.

Te priprave imajo nedostatke v sledečih primerih:

1. Ako poučujeta v istem razredu dva ali več učiteljev hkrati — deška in dekliška ročna dela —, je treba položiti na isto mesto dva ali več stolpcev ali slično.

2. Ako poučuje en učitelj v dveh ali več razredih hkrati — zborna petje —, bi morali postaviti isti stolpec ali slično na več mest.

3. Radi različnega števila razredov oziroma učiteljev na različnih šolah se ne more določiti stalno število njenih rubrik niti v povprečni niti v vzdolžni smeri.

4. Pri vsaki menjavi učiteljev, predmetov ali razredov se morajo menjati tudi napisi in barve na stolpcih ali slično ali pa napraviti novi.

5. Sestavljanje s temi pripravami je po raznih šolah različno in se ga morajo službene osebe za posamezne šole posebej privaditi.

S pripravo za sestavljanje urnika so ti nedostatki popolnoma odpravljeni, sestavljanje urnika se poenostavi in uvede povsod isti enotni sistem.

Obe pripravi je izumil Večko Filip, nastavnik na drž. meščanski šoli v Zalcu.

Rešenje Uprave za Zaščito industrijske svojine v Beogradu:

I. Br. 13.641 - 17. VIII. 1939.

II. Br. 20.600 - 13. XII. 1939.

— Premeščeni učitelji med šolskimi počitnicami in ob pričetku šolskega leta, ki so bili prednaročniki Ledinekove knjige: Moj razred, II. del, še nekateri niso prejeli knjige. Prosim, da nam javijo svoj novi naslov v svrhu dostavitve knjig. Naslov pošljite na: Pedagoški tisk, z. z. o. j., v Mariboru, odpravnništvo knjig v Vuzenici.

— Srečanja z življenjem bo naslov vzgojnega črtenca vaškega pedagoga, ki bodo v kratkem izšle v založbi »Pedagoški tisk Maribor«. Poslužite se ugodnostnega nakupa s prednaročili. Vsaka šola bo prejela prospekt. Interesenti, dvignite na šolah tiskovino, po kateri lahko naročite v subskripcijski ceni. Knjigo je napisal tov. Jurančič Josip.

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Jutro od 6 I. prinaša v »kulturnem pregledu« intervju na bivšega prosvetnega ministra Milana Grola, v katerem pravi g. minister glede učiteljstva do prosvete tudi sledeče: »Glede podrobnega prosvetnega dela na vasi, zlasti pobijanja nepismenosti, smo prej posebno z ljudskimi vseučilišči dosegali lepe uspehe. Vzemimo za primer podrinsko okrožje, kjer imate po vaseh čisto spodobne čitalnice. S šikanami se je to delo zavrlo in ubilo. Zaman je: ni mogoče doseči vidnih uspehov brez živahne zasebne iniciative. Prav tako ne bo z učiteljstvom doseženo kaj prida, dokler ne bo učiteljska služba veljala kot prosvetna služba par excellence. Treba jo je sprostiti birokratizma in izpod oblasti onih, ki vidijo kot šefi učnih zavodov ves smisel učiteljskega dela v samem izvrševanju predpisanih uradnih dolžnosti, ne pa v vzgonu in zamahu tvornega prosvetnega dela med ljudstvom. Za mlad narod, kakršni smo mi, je prava nesreča, da se poklici, kakor so profesorski, učiteljski, zdravniški, veterinarski in inženjerski, popolnoma birokratizirajo in da ti avtentični kulturni delavci na kmetih opravljajo svojo funkcijo samo v okviru predpisanega delovnega časa. Kajpak, tega stanja ni mogoče spremeniti z zakoni in uredbami; treba bi bilo ustvariti novo duhovno atmosfero in v nji novo vzgojo, ki bi izobraženstvo ogrela za njegovo poslanstvo med ljudstvom. Treba je uvesti metode, da ti praktični nositelji višje kulture ne bodo obravnavani s strani oblasti kakor podnaredniki v vojski, marveč respektira-

ni po svoji kulturni aktivnosti v narodu. Značilen znak sedanega sistema je v tem, da mora oče, ki vodi otroka v šolo, stopiti najprej v trafiko po koleke; zakon, ki ga sili, da daje otroke v šolo, ga obenem kaznuje in globi zato, ker izvršuje to dolžnost. Naši begunci med svetovno vojno so bili presenečeni, ko so poslali svojo deco v šole v Ženevi: deca ni bila samo zastoj sprejeta, marveč je dobila zastoj tudi učbenike in pisalne potrebščine, torej reči, ki so pri nas predmet najbolj dobičkanosne spekulacije.

— I »Iz zgodovine mariborskega šolstva« prinaša »Večernik« od 15. I. daljši članek, ki ima zanimive ugotovitve glede razvoja našega slovenskega šolstva na severni meji.

— I Učiteljstvo in stanarina je naslov članka v »Slovenskem narodu« od 17. jan., kjer je med drugim tudi ta ugotovitev: Pred dvema letoma je prevzela banovina tudi stanarino in kurjavo v svoj banovinski proračun. Učiteljstvo je ta ukrep pozdravilo v pričanju, da bo svoje v zakonu zajamčene dohodke bolj v redu prejemale kakor ob občin. In res je banska uprava vsako proračunsko tromesečje redno nakazovala dotacije po sreskih načelstvih šolskim upraviteljem. — V zadnjem času je ta točnost ponehala. Dasi smo že sredi prvega meseca zadnjega proračunskega četrtletja, vendar še ni nakazana dotacija za tretje proračunsko četrtletje.

— I Razpis smučarskega tečaja za ljudsko šolske učitelje je priobčen v »Jutru« od 13. januarja 1940.

Osebnne zadeve

— i Premeščeni so: Suštaršič Josip, učitelj v Tinju, v Tcharje; Marija Svetina, učiteljica v Celju, v Onemelj; Stefan Lutar, učitelj v Črensovcih, v Doljno Lendavo.

Naša gospodarska organizacija

SAMOPOMOČ UČITELJSKIH OTROK

Namen: Zadruga nakazuje otrokom oz. varovancem članov podpora, in sicer po otrokovi smrti posmrtnino, ob polnoletnosti pa odpravnino. Če umrje otrok, dobi član posmrtnino tolikokrat po 10 din, kolikor je zavarovanecev. Danes je okoli 250 zavarovancev in znaša posmrtnina oz. odpravnina 2500 din.

Mnogo je še tovarišev in tovarišic, ki nimajo svojih otrok zavarovanih. Vsi ti naj prijavijo svoje otroke zadrugi, da bodo dobili v primeru smrti vsaj nekaj stroškov povrnjenih. Če pa dopolni otrok 21. leto, pa itak potrebuje denar. Vse to naj premislijo oni, ki imajo še male mladoletne otroke, potem se bo tudi ta, ena najmlajših gospodarskih ustanov kmalu okrepila ter postala močan faktor v vrsti naših gospodarskih in socialnih zadrug.

Stanovska organizacija JUU

Iz izvršnega odbora

— iz Brzojavne pozdrave in izraze solidarnosti izvršnemu odboru JUU odnosno predsedniku tov. Ivanu Dimniku so poslali:

Učiteljstvo sreskega društva Novi Sad.
Sresko učiteljsko društvo Subotica.
Učiteljstvo sreza Zenica.
Učiteljstvo sreza in mesta Sremska Mitrovica.
Učiteljstvo alibunarskega sreza.
Sresko učiteljsko društvo Kostajnica.

Iz društev

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO PTUJ je imelo svoj občni zbor dne 18. novembra. Na tem je bil izvoljen naslednji upravni odbor: Zupančič Drago, Kafol Ljudmila, Kanceler Julka, Jancič Ivo, Pavletič Julij, Stanič Stane in Debenak Andrej.

Blagajniško poročilo je izkazalo le 245 din prebitka, to pa zato, ker je mnogo zastankov na članarini. Društvo ima za izterjati okrog 3676 din. Po sklepu odbora se je do dobili večji dolžniki terjatev s pozivom, naj poravnajo svoj dolg v treh mesečnih obrokih. Terjatev je ostala glas vpjočega v puščavi. Blagajničarka apelira na članstvo, naj plačuje članarino redno. S tem bo prihranilo njej vse skrbi, sebi pa jezo in nevoljo, kadar mora odšteti po par stotakov naenkrat.

Tajniško poročilo je vsebovalo vse važnejše dogodke tekom leta.

Za bodočo poslovno dobo sprejmemo članarino 18 (10) dinarjev, naročniki ŠM pa še dodajo tri din. Pri tem smo sprejeli predlog, da pripravniki plačajo samo prispevek za organizacijo, primanjkljaj pa krijemo iz podpornega fonda.

Poverjenstvo za ŠM je sprejel tov. Bitenc, za Učit. pokret Volmajer, Mladinsko matico Švajger in odsek za MPZ Suštarjeva, Stanič, Zupančič in Jarc.

Sklepi:

1. Zaredi draginje naj JUU stopi v stik z drugimi uradnimi organizacijami.

Šolski radio

— r Torek, 23. januarja: Skrivnost krvi; g. profesor Rafael Bačar. Razpored: 1. Krvna telesa — pomen; sestav, krvna plazma. 2. Potovanje bele krvne stanice po krvnem obtoku.

— r Petek, 26. januarja: Svetosavska proslava, izjava II. državna dekliška meščanska šola v Ljubljani. Vodi gđc. Marija Laharnar. Razpored: 1. E. Adamič; Venček slov. narodnih; petje. 2. S. Gregorčič: Naš narodni dom; dekl. 3. E. Adamič: Domu! petje s spremljevanjem klavirja. 4. A. Praprotnik: Domovina; dekl. 5. Govor o sv. Savi. 6. Pahor: Bog in Jugoslavija; petje s spremljevanjem klavirja. 7. S. Sremac: Rastko; legenda. 8. Sv. Sava blagoslovila. Umolki vir; narodni legendi. 9. C. Pregelj: Pesem sv. Savi; petje.

— r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 21. januarja, ob 17. uri predaval g. Vladimir Kuret: Zatiranje boleznin in škodljivcev na trti.

Učiteljska tiskarna

— t Važno opozorilo! Odjemalci pisarniških potrebščin za šolo, pisarno in dom, učil se opozarjajo, da so se cene zaradi novih obveznih dajatev zvišale. Cene navedene v ceniku za šolsko leto 1939./40. ne veljajo.

2. V zadevi fonda za Učiteljski dom v Mariboru bo društvo povabilo upravnika, ki nam bo lahko vse pojasnil, kar bi zanimalo članstvo.

Drago Zupančič, preds. Andrej Debenak, taj.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO PTUJ je imelo zborovanje dne 16. decembra 1939. v Ptuj.

Predsednik tolmači sklep odbora, ki je zaradi težkega gmotnega položaja odposlal sekciji primerno resolucijo.

Apelira na čim večjo aktivizacijo članstva in na to, da bi vsak skušal po svoji moči pritegniti v organizacijo še vse one, ki niso še člani naše organizacije.

Ker sta oba naprosena predavatelja odpovedala svoji predavanji, je vskočil tov. A. Debenak, ki je podal kratek referat: »Pesmi učiteljice Vide Tauferjeve«. Prečital je tudi nekaj pesmi iz njene zadnje zbirke »Veje v vetru«.

Drago Zupančič, preds. Andrej Debenak, taj.

Opomba: Obe poročili je uredništvo prejelo 11. januarja 1940.

Novosti na knjižnem trgu

— k Učitelji - režiserji - ljudskih odrov. Te dni izide pri založbi »Oder« v Ljubljani ljudska igra »Domačija«, ki jo je napisal naš tovariš Zmago Švajger. Uvod, kritično razpravo, analizo in režiserska navodila je tej sodobni kmečki igri oskrbel režiser Jože Borko, avtor dela: »Osvojenjo gledališče«. — Posamezni izvodi knjige, ki jo je lepo opremil akad. slikar Kavčič Maks, bodo veljali 20 din, pri naročilu 5 izvodov, katere dobite že za 80 din, pa so odri oproščeni avtorske takse za vse uprizoritve te igre. Igra se naroča pri založbi Oder, Ljubljana, Cerkvena ulica 21, kjer dobite tudi knjižni prospekt te založbe. B.